

Tézisfüzet

Sárközi Ildikó Gyöngyvér

A mártírium homályából

Sibe ősök és hősök a nemzetépítés oltárán

c. Doktori (PhD) értekezéséhez

Témavezető: Prof. Dr. Vargyas Gábor (DSc)

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Interdiszciplináris Doktori Iskola
Néprajz- és Kulturális Antropológia Tudományok Program

Budapest – Chabucha'er

2015

BEVEZETÉS

A 20. századba lépve, az utolsó császári dinasztia meggyengülésével egy időben, Kínának számtalan sorsfordító változással kellett szembenéznie. E folyamat menetét a kor legmeghatározóbb ideológiája, a *nacionalizmus* vezérelte, amelynek képviselői a régi rendszer eltűnését és a *kínai nemzeti egység* megteremtését sürgették. Ettől a célkitűzéstől az 1949-ben hatalomra jutó Kínai Kommunista Párt sem tért el, és a Kínai Népköztársaság kikiáltása csupán az első lépés volt a kínai nemzeti egység megteremtéséhez vezető „szocialista úton”. Azon az úton, amelynek „építőkövei” Kína nemzeti kisebbségei lettek.

E nemzeti kisebbségek „megformálása” az 1950-es években kezdődött meg, párhuzamosan a Kínai Népköztársaság első népszámlálásának (1953-1954) levezénylésével. A Kínai Népköztársaság Állami Statisztikai Hivatalának 2010. évi népszámlálási adatai szerint azóta Kína lakosság száma több mint kétszeresére nőtt, és ma már meghaladja az 1.3 milliárd főt. A lakosság 91.51%-át teszi ki a *han* kínaiak száma, míg a Kína határain belül élő etnikumokból fokozatosan megformált és ma hivatalosan számon tartott 55 nemzeti kisebbség a teljes lakoságnak mindössze 8.49%-át alkotja (Guowuyuan Diliuci Quanguo Renkou Pucha Bangongshi – Guojia Tongji Ju Renkou he Jiuye Tongji Si 2011: 3-10).

A hivatalosan számon tartott 55 nemzeti kisebbségen belül az általam kutatott sibék (ejtése: sive) a viszonylag kevés lélekszámú nemzeti kisebbségek közé tartoznak: Kína határain belül ma alig valamivel több mint 190.000 fő sibét tartanak nyilván. Döntő többségük mindmáig „öshazájukban”, az északkeleti tartományokban – Heilongjiang (7.608 fő), Jilin (3.113 fő) és Liaoning (132.431 fő) tartományokban – él elszórtan, de onnan közel 5.000 kilométer távolságra, a Kína nyugati részén fekvő Xinjiang Ujgur Autonóm Területen belül ugyancsak nagyobb lélekszámú közösségeik találhatók (34.399 fő).

Az első kínai nyelvű történeti forrásmunkák, amelyek megemlítik a sibe nevet, a 16. század végéről maradtak ránk. Abból a korszakból, amikor a sibék a horcsin mongoloknak alárendelve szálltak szembe a mind nagyobb hatalommal bíró Nurhacsival (ur. 1616-1626), a későbbi Qing-dinasztia (1644-1911) megalapítójával. Ennél korábbról nem áll rendelkezésünkre írott forrás a sibékre vonatkozóan.

A harc, amelyben akkor a sibék is részt vettek, és amely a Kilenc Törzs Háborúja (1593) néven íródott be Kína történelmébe (Zhongguo Diyi Lishi Dang’anguan 1989: 3-4), megpecsételte a sibék sorsát. A kilenc szövetséges vereségével illetve Nurhacsi

győzelmével ugyanis megkezdődött a valaha létező legnagyobb méretű „kínai” birodalom kiépítése – a mandzsuk hatalmának alapját képező *nyolczászlós hadsereg* felállításával egyetemben, ahová a sibéket is besorozták.

Másfél évszázaddal később, 1764-ben, Qianlong császár (ur. 1736-1795) rendelete értelmében a sibe haderő mintegy 1.000 katonáját határőrszolgálatra a Mandzsú Birodalom északnyugati határvégeire, az Ili-folyó vidékére, a mai kínai-kazah határ mentére rendelték (Wu – Zhao 2008: 61). Az áttelepülő katonák és családjaik az őshazával együtt hátrahagyták nemzetségeiket, rokonsági kötelékeiket is – végzetes csapást mérve ezzel a nyolczászlós hadsereg felállítása által már amúgy is megingatott egykori, rokonsági csoportokon alapuló sibe társadalomszervezetre. A mai Mongólián keresztül vezető út valamivel több, mint egy évig tartott; azok a sibék, akik ma a Xinjiang Ujgur Autonóm Terület vidékén élnek, voltaképpen valamennyien a 18. században áttelepített katonák leszármazottai.

A mára a Nagy Nyugatra Telepítés néven ismertté vált esemény következményeként a mandzsú/sibe nyelvet és írásrendszert valamint szokásaik jelentős részét csak a Kína északnyugati határvidékére áttelepített sibék őrizték meg. Velük szemben a sibék északkeleten maradt csoportjai – amelyek *elszórtan* éltek az egykori Mandzsú Nyolc Zászló katonai táboraiban – a *han* kultúra erőteljes hatása, a Nyugat egyre intenzívebb befolyása és az idegen hatalmak expanziós törekvései miatt már az 1900-as évek elejére elveszítették nyelvüket és kultúrájuk „esszenciáját”.

A sibék e két nagy csoportja között kialakult ellentét feloldásának lehetőségét végül a Kínai Kommunista Párt hatalomra jutása és a nemzeti kisebbségek hivatalos „megformálása” hozta meg. E folyamat eredményeként a sibék „nemzeti kisebbséggé” váltak, és etnikus nacionalista törekvéseik mentén megkezdték az 1764-ben egymástól elszakított csoportjaik *homogenizálását*.

AZ ÉRTEKEZÉS TÁRGYA

Az 1949-ben hatalomra jutó kommunista rezsim a társadalom átalakításának kérdését, az államiság keretei mentén formálható kínai nemzeti egység létrehozását (Vámos 2009: 60) helyezte mindenek elé és fölé. A cél egy új, *egyesített* (értsd: egységbe olvasztott) *soknemzetiségű állam* kiépítése volt, amelyen belül valamennyi nem-*han* csoport számára egyenlőséget hirdettek meg, az autonómia lehetőségével egyetemben.

Az etnopolitikai terv megvalósításának mindössze egyetlen, de annál összetettebb problémakört felvető feltétele volt: átlátni azt, hogy voltaképpen hány nem-*han* csoport is létezik Kína határain belül. A Kínai Népköztársaság első népszámlálása – amely 1953 júliusa és 1954 májusa között zajlott (Mullaney 2011: 20) – voltaképpen ennek a kérdésnek a tisztázását tűzte ki célul. A népszámlálás azonban nem várt eredményt hozott, ami jól tükrözte az utolsó császári dinasztia bukása utáni Kínát jellemző identitásbeli krízist: ekkor ugyanis több mint 400 nem-*han* csoport identifikálta magát nemzetiségként – azaz *minz*uként –, feltételezett közös leszármazásuk alapján (Gladney 1988: 108).

A nemzeti kisebbségek számának kiigazítását, a nem-*han* csoportok kategorizálását – pontosabban fogalmazva *csökkentését* – célozta meg az az *etnikus klasszifikációs program*, amelyet a Kínai Kommunista Párt 1954-ben hirdetett meg (Rees 2000: 17; Mullaney 2011: 3) és három szakaszban folytatott le (1950-1954; 1954-1965; 1978-1987) (lásd pl. Gladney 1988: 109; Wu 2006: 47-48; Hao 2011: 74).

A hivatalos jelentések szerint a sibék 1954-ben, az elsőként elismert 38 *minzu* között felkerültek a nemzeti kisebbségek listájára. És valóban, a Kínai Népköztársaság első hivatalos népszámlálásának adatai szerint 1953-54-ben két nagy, a sibék által lakott területet jelöltek meg: a Xinjiang Ujgur Autonóm Területet és Liaoning tartományt. Ekkor az egész ország területén mintegy 19.000 fő sibét tartottak számon; ebből körülbelül 6.000-en éltek Liaoning tartományban, a fennmaradó lélekszám *javarészt* az áttelepített sibéket takarta. Sibék, természetesen, másutt is éltek, de számuk elenyésző volt e két nagy tartományban élő sibékéhez képest: így például 1953-ban Jilin tartományban a sibék lakosság száma mindössze 360 ember volt (Tong – Bai – Ba 2010: 334).

A sibék lélekszáma ezt követően azonban ugrásszerűen megnőtt: 1964-ben nagyjából 33.000, 1982-ben 83.000 és 1990-ben már mintegy 172.000 sibét tartottak nyilván a Kínai Népköztársaság határain belül (Yang 1995: 288). Ezzel egyetemben változott a két nagy csoport lakosság számának aránya is: amíg 1964-ben a sibék 51.48 %-a a Xinjiang Ujgur Autonóm Területen és 45.24%-uk Liaoning tartományban élt, addig ez az arány 1982-re az előbbi tartomány tekintetében 32.72%-ra, az utóbbi tartomány esetén pedig 59.03%-ra módosult (Yang – Zhang – Xiong 1988: 52).

A változás hátterében az a folyamat áll, amelyet a nemzeti kisebbségek kategorizálásának *kiigazításaként* lehet értelmezni. Az etnikus klasszifikációs programra vonatkozó szakirodalomból tudni lehet, hogy e folyamat során, csupán az 1970-80-as években, több millió ember kérte nemzetiségi hovatartozásának megváltoztatását. Közülük

is igen nagy számban voltak Liaoning tartománybeli mandzsuk – és sibék is –, akiket az etnikus klasszifikációs program kezdetekor a *hanok* közé soroltak (v.ö. Wu 2006: 50).

A mandzsúriai sibék kategorizálásának kiigazításában központi szerepet töltött be az a Kínai Kommunista Párt által ugyancsak az 1950-es években meghirdetett országos program, amely a nemzeti kisebbségek *rövid történetének* és a *nemzet történelmének* megírására irányult. E program valójában nem volt más, mint a Kínai Kommunista Párt ideológusainak monumentális horderejű kísérlete arra, hogy a *közös múlt* és vele együtt a *közös emlékezet* (re)konstruálásával saját elképzelései szerint alakítsa a nemzeti kisebbségek identitását.

Nemzeti kisebbséggé nyilvánításuk után a sibék egymástól elszakított két nagy csoportjának *lokális elitjei* is csatlakoztak ehhez az országos ívű programhoz. Csakhogy a sibék esetében – paradox módon – a sibe történelem folyamatos (re)konstrukciója a *sibe etnikus nacionalizmus* kibontakozásával járt együtt: azzal a Janus-arcú jelenséggel, amely egyszerre szolgálta a *sibe nemzeti identitástudat* kialakítását és a kínai nemzeti egység építését. A folyamat eredményeként az etnikus klasszifikációs program elsőként elismert sibe nemzeti kisebbségein túl – mintegy felülbírálván a kommunista rezsim által rájuk osztott besorolást –, mind többen kérték besorolásuk kiigazítását, hogy hivatalosan is a sibe nemzeti kisebbség tagjává lehessenek. A nemzeti kisebbségek népszámlálási adatait tárgyaló hivatalos kínai nyelvű tanulmányok szerint *nem volt még egy olyan nemzeti kisebbség Kína határain belül, amely olyan ütemben folyamodott volna „gyökereinek visszatéréséhez”, mint a sibék* (Yang 1995: 288)!

Az egymástól elszakított sibék két nagy csoportjának egybehangolt törekvései mentén, történelmük megírásával párhuzamosan kezdődött tehát meg az a folyamat, amelyet *sibe etnikus nacionalizmus*nak nevezek, jelezve azt a képlékeny viszonyt, ami az *etnicitás* és a *nacionalizmus* valamint az *etnikum* és a *nemzet* közötti határokat kijelöli. Ez az a folyamat, amelyet értekezésem középpontjába állítottam, és amelynek jellemzőit értekezésemben az 1950-es évektől egészen napjainkig követtem nyomon. Még közelebbről: a sibe etnikus nacionalizmus természetéről igyekeztem minél teljesebb képet alkotni, feltárva, hogy *miként* és *miért* konstruálódott meg az a múlt-képzet, amely nem csupán homogenizálta a sibék egymástól elszakított csoportjait – áthidalhatatlannak tűnő nyelvi és kulturális különbségeik dacára is –, hanem mind többeket vezetett arra, hogy besorolásuk kiigazítását kérve vállalják sibe „gyökereiket”.

AZ ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

A sibe rövid történetének megírásával vette tehát kezdetét az a folyamat, amely az 1764-ben egymástól elszakított sibe két nagy csoportjának homogenizálását célozta meg. E folyamat Janus-arcú jellegét ugyanakkor nem tudatos választás eredményének vélem. A lokális elitek bevonása a sibe történelem megírásába ugyanis *látszólag* olyan egyirányú folyamattá tette a Kínai Kommunista Párt *nemzetépítésre* irányuló törekvéseit, amelyen belül az identitás formálásának feltételeit állami szintről irányítják. A történelem megírásában szerephez jutó lokális elitek nemzetépítő tevékenységét azonban már a kezdetektől fogva legalább annyira meghatározták azok a kérdések és azok a lehetőségek, amelyek az általuk képviselt nemzeti kisebbségnek a nemzetépítés folyamatába direkt módon be nem vont *individuumait* foglalkoztatták, mint azok a feltételek, amelyeket a Kínai Kommunista Párt szabott meg nekik. E tekintetben az áttelepített sibe körében megőrződött kulturális örökség hangsúlyozása nemhogy segítette, mint inkább hátráltatta volna a homogenizálás folyamatát, minduntalan azt a „szakadékot” hangsúlyozva, ami az évszázadok folyamán éket vert a sibe egymástól elszakított két nagy csoportja közé.

A fenti okok miatt az identitás alakításának folyamatára egy olyan, társadalmi-politikai kontextusban értelmet nyerő, a sibe etnikus nacionalizmus két szélső pólusa/szintje által határolt dialógusra tekintek, amelynek középpontjába a sibe lokális elitjei – a történelem (re)konstruálásán keresztül – az eredet és a leszármazás kérdését (v.ö. Gladney 1988: 109), és azon túl: a Nagy Nyugatra Telepítést állították. Ahogyan azt értekezésemben bizonyítani igyekeztem, a Nagy Nyugatra Telepítés valójában a folyamatosan (re)konstruálódó sibe történelem első, hivatalos verziójában (Zhongguo Kexueyuan Minzu Yanjiusuo – Xinjiang Shaoshu Minzu Shehui Lishi Diaocha Zubian 1963) nem kapott nagyobb figyelmet egyetlen más történelmi eseménynél sem. Idővel azonban a „gyökereiket” kereső sibe énképének sarkalatos pontjává, majd a lokális elitek Janus-arcú törekvéseinek legfőbb legitimáló eszközévé lett.

A fordulat oka szoros párhuzamba állítható a Kínai Kommunista Párt etnopolitikájának az 1980-as években bekövetkező változásaival. A kommunista rezsim ugyanis felismerte, hogy a nemzeti kisebbségeknek ígért jogok és lehetőségek lassanként a kínai nemzeti egység kiépítését veszélyeztető etnikus identitás megerősödését vonják maguk után. Előre vetítette ennek árnyékát az a tény, hogy a nemzeti kisebbségi kategóriák kiigazítását kérvényezőkre egyre többen lettek; számuk pedig az etnikus identitás minden jellemzőjét eltörölni igyekvő Nagy Proletár Kulturális Forradalom után ugrásszerűen

megnőtt. Mindezek következményeként, az 1980-as években, a kort jellemző ideológiai-fogalomhasználati fordulatnak megfelelően a nemzeti kisebbségeknek csupán egyetlen lehetőségük maradt arra, hogy követeléseiknek a kommunista rezsim eleget tegyen: ha bizonyítják múltjuk és jelenbeli törekvéseik *hazaszerető* mivoltját.

A sibe lokális elitek kivételesen jól alkalmazkodtak ehhez a kitételhez: hazaszeretetük megkérdőjelezhetetlen és legfőbb bizonyítékaként a Nagy Nyugatra Telepítést, mint a hazáért vállalt *mártíriumot* jelölték meg – függetlenül attól, hogy akkor egy másik hatalom parancsára cselekedtek. Véleményem szerint éppen ez az a momentum, amely miatt a Nagy Nyugatra Telepítés mártíriummi mivoltában szétválaszthatatlanul ötvözi a történelmet a mítosszal. Mi több, lévén, hogy a sibe etnikus nacionalista törekvések megvalósítását segítette, a Nagy Nyugatra Telepítés „normatív és formatív” (Assmann 1999: 53) erőként történelemből egyenesen mítosszá lett.

TEREPMUNKA ÉS FORRÁSOK

Értekezésem közel hét esztendő kutatómunkájának eredményeként született meg. Ebből a hét esztendőből összesen öt évet töltöttem el a sibék etnikus nacionalista törekvéseinek vizsgálatával, beleértve ebbe azt a harminchárom hónapot, amely alatt terepmunkát folytattam a sibék egymástól elszakított két nagy csoportja körében.

Első, *feltérképező jellegű* terepmunkám során, 2010 augusztusa és decembere között, négy északi/északkeleti tartományt jártam be: a Belső-Mongol Autonóm Terület Morin Davá Daur Nemzetiségi Autonóm Zászlót; Heilongjiang tartomány Ha'erbin városát és vonzáskörzetét; Jilin tartomány Fuyu járását és Changchun városát illetve azok vonzáskörzetét; valamint Liaoning tartomány Shenyang városát és annak vonzáskörzetét. Északnyugaton a Xinjiang Ujgur Autonóm Területen belül található Chabucha'er Sibe Autonóm Járásban végeztem tájékozódó kutatásokat.

Második, hosszú időtartamú, *több-helyszínű* terepmunkám során, 2011 novembere és 2013 januárja között, a korábban már felkeresett sibe csoportokon túl eljutottam még Liaoning tartomány Dalian, Kaiyuan, Fushun és Wafangdian városaiba illetve azok vonzáskörzetének sibe csoportjaihoz.

Harmadik, *állomásozó* terepmunkám során, 2013 májusa és 2014 júliusa között, újabb 14 hónapot tölthettem el a Chabucha'er Sibe Autonóm Járásban. E terepmunka során egyrészt tovább árnyalhattam a sibe etnikus nacionalizmusról már korábban kialakított

elképzeléseimet, egyszersmind megrajzolva a sibe etnikus nacionalista törekvések történelmi ívét. Másrészt, a vonatkozó idegen nyelvű, zömében klasszikus és modern kínai, mandzsu és sibe valamint angol nyelvű források és szakirodalom feldolgozása után, megkezdhettem értekezésem megírását.

Az értekezés megírását szolgáló első nagyobb forráscsoportot éppen azok a források teszik ki, amelyeket terepmunkám során gyűjtöttem. Ezek közé tartoznak az egyes családokon, nemzetségeken belül őrzött nemzetségtörténetek, genealógiák, genealógiákhoz írt ún. „háttérdokumentumok”, családi-törvények és sírfeliratok. Ugyancsak sokat merítettem a napi rendszerességgel vezetett *terepnapló*mba jegyzett, valamint a *strukturált* és *félleg strukturált interjúim* során diktafonnal rögzített, a Nagy Nyugatra Telepítés jelentőségére vonatkozó *oral history* anyagból.

A másik nagy forráscsoportot azok a levél- és könyvtári források adják, amelyekhez ugyancsak terepmunkám során volt lehetőségem hozzájutni. E források jelentős részének megírása és/vagy szerkesztése a sibék múltjának feltárásában illetve a sibe etnikus nacionalista törekvések összehangolásában döntő szerepet játszó sibe lokális eliteknek köszönhető. Közülük öt sibe ember az, akinek „nemzetépítő” tevékenységére – és ezzel párhuzamosan az általuk írt könyvekre, tanulmányokra – értekezésemben a leggyakrabban hivatkoztam. Az ötük által alkotott csoport volt az, amely a legnagyobb részét birtokolta a sibék közös múltjáról (re)konstruált tudásnak. Mi több: ők maguk voltak e tudás konstruálói, akik – a „tudás felhatalmazottaiként” (Assmann 1999: 54) – a sibék *történelmi emlékezetének* alakításával a sibe etnikus nacionalizmus kibontakoztatását és irányítását a kezükbe vették. Ezért is nevezem e csoportot *sibe tudáselit*nek.

Ebből az öt emberből ketten a „hivatalos történetírás” képviselői: az egyikük Xiao Fu (1924-1992), egykori középiskolai történelemtanár; a másikuk Ji Qing (1936-2006), a Chabucha'er Sibe Autonóm Járási Népi Kormányiroda egykori vezetője. Ők voltak azok, akiket a Kínai Kommunista Párt 1959-ben kijelölt a sibék rövid történetének megírására. Kutatómunkájuk eredményeként készült el a sibék rövid történetének három egymást követő kiadása (Zhongguo Kexueyuan Minzu Yanjiusuo – Xinjiang Shaoshu Minzu Shehui Lishi Diaocha Zubian 1963; „Xibozu Jianshi” Bianxiezu 1986; „Xibozu Jianshi” Bianxiezu 2008), amelyeknek tükrében lépésről-lépésre nyomon követhető a „hivatalos történetírás” formálásának kérdése.

Ketten a „tudományos történetírás” képviselői: Wu Yuanfeng (1956-), Kína Egyes Számú Történelmi Levéltárának vezetője, és Zhao Zhiqiang (1957-), a Pekingi Társadalomtudományi Akadémia Mandzsu Tanulmányok Intézetének vezetője. Az általuk

megjelentetett tanulmányok (pl. Zhao – Wu 2008) alapján lehetséges képet alkotni a „tudományos és a hivatalos” történetírás ezer szálon egybefonódó kapcsolatáról.

Ötödikként egy olyan emberre hivatkoztam gyakorta, aki minden fontosabb, a sibe etnikus nacionalista törekvések kibontakoztatását segítő döntés meghozatalában részt vett. Ő Han Qikun (1925-2010), a Shenyangi Pedagógiai Intézet egykori munkatársa, aki a kínai történetírás fenti két irányvonalát „lokális történetíróként” a sibe etnikus nacionalizmus szolgálatába állította. Han Qikun mind *A shenyangi sibék krónikája* című, 1988-ban megjelent munka (Shenyang Shi Minwei Minzu Zhi Bianzuan Bangongshi 1988), mind *A kínai sibe emberek* című könyv (Na – Han 2010) szerkesztési munkálataiban részt vett. Az előbbi forrás jelentősége a sibe történelem (re)konstruálásának nyomon követésében, az utóbbi a benne közölt, a sibe etnikus nacionalizmus kibontakozásának megértéséhez nélkülözhetetlen forrásnak bizonyuló visszaemlékezésekben, *memoároknak* rejlik. Ugyancsak ő írta értekezésem egyik legfőbb forrását, a *Feljegyzések a Hashihuli nemzetségek rokonságának tízezer lit átívelő felkutatásáról* című történetet, amely 2004-es *memoár-gyűjteményében* jelent meg (Han 2004).

AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE

Értekezésem felépítését a fentebb megfogalmazott feltevések bizonyításának kívánalma alakította, amelynek megfelelően munkámat több, kisebb-nagyobb egységre osztottam:

- (1) lévén, hogy értekezésem megírását több olyan idegen nyelvű forrás is segítette, amelyek nem latin betűs írásrendszert használnak, munkámat *Az idegen szavak átírásáról és kiejtéséről* című fejezettel nyitottam meg;
- (2) ezt követte a munkámhoz írt *Előszó*, amiben bepillantást engedtem az értekezés megírásának hátterébe, majd
- (3) a *Köszönetnyilvánításban* fejeztem ki a hálámat mindazoknak, akik segítették kutatásaim megvalósulását;
- (4) az értekezésemhez írt *Bevezetésben* azt a kérdést jártam körbe, hogy mit jelenthetett a sibék számára „nemzeti kisebbséggé” válni. Ugyancsak itt ismertettem az értekezés látószögét, a kutatómunkám módszertani kérdéseit illetve az értekezés megírását segítő forrásokat;

(5) értekezésem első számozott fejezete a *Nemzeten innen, nemzetségen túl: a sibe etnikus nacionalizmus meghatározói* címet kapta. Annak érdekében ugyanis, hogy a sibe tudáselit etnikus nacionalista törekvéseinek bármely szeletét is feltárjam, előbb a vizsgált törekvések meghatározóit tartottam fontosnak láttatni. Gondolatmenetem kiindulópontjaként az a tény szolgált, hogy a kommunista rezsim hatalmának legitimálása egyet jelentett minden, az „intézményesített kisebbségi identitástól” eltérő identitásforma feletti uralom kiterjesztésével. E kísérlet azonban a Kínai Kommunista Pártot hatalomra juttató Mao Ce-tung életének utolsó évtizedében radikális fordulatot vett: ez volt a hagyományok felszámolását célul kitűző Nagy Proletár Kulturális Forradalom időszaka, amely tovább mélyítette a kínai nemzeti egység kiépítéséhez mintául szolgáló *hanok* és a Kína nemzeti kisebbségei között húzódó szakadékot. A Mao Ce-tungot követő vezetőket mindez arra sarkallta, hogy új utakat keressenek céljaik eléréséhez, mígnem etnopolitikájuk sarokkévéné a hazaszeretet ideológiáját tették meg. Az 1950-es években kibontakozó sibe etnikus nacionalizmusnak e fenti ideológiai-politikai irányvonalak szabtak keretet. Csakhogy – véleményem szerint –, a sibe etnikus nacionalista törekvéseknek volt még egy meghatározója, amely leginkább az őskultusz identitásformáló erejének megértésén keresztül ragadható meg, egyetlen oknál fogva: a Nagy Nyugatra Telepítés óta eltelt mintegy 250 év alatt mára csupán egyetlen olyan szelete maradt a sibe kultúrának, amely a sibék két, egymástól elszakított csoportjának társadalmát egyaránt áthatja. Ez pedig nem más, mint az ősökről őrzött tudás emlékezetben tartásának kiemelkedő jelentősége, ami a halálhoz, a temetéshez és a halotti emlékszokásokhoz köthető rítusokon túl a sibék mindennapjaira is nagy hatást gyakorol. Mintegy fél évszázaddal ezelőtt, amikor a sibék egykoron egymástól elszakított csoportjainak közel 200 év után először nyílt lehetősége az újbóli találkozásra, csoportjaik képviselői is az ősökről, és általuk a közös múltból őrzött tudás mentén közelítettek egymáshoz. *De miben állhatott ez a tudás, és miként adódhatott át nemzedékről nemzedékre? Mit jelentett továbbá – illetve jelent mind a mai napig is – ez a tudás az egyszerű, hétköznapi ember számára?* Munkám első fejezetében e kérdéseket helyeztem az előtérbe, hogy egy, a Chabucha'er Sibe Autonóm Járásban élő nemzetség példáján keresztül kövessem nyomon az *emlékezet uralásának és az identitás formálásának* kérdését. Így véltem megragadhatóvá tenni mindazon meghatározókat, amelyek az 1950-es évektől – a *sibe nemzetségek* és a *kínai nemzet* közé ékelődő sibe tudáselit csoportjának megformálódása óta – egészen napjainkig a sibe etnikus nacionalista törekvések irányadói. Annak magyarázatát is e kérdések megválaszolásában láttam megfoghatóvá tenni, hogy *miért* a

Nagy Nyugatra Telepítés történése került már a kezdetek kezdetén a sibe etnikus nacionalista törekvések középpontjába;

(6) értekezésem második számozott fejezete a *Templom templomnak árnyéka: a Taiping templom romjaiból formálódó Sibe Ősök Temploma* című fejezet, amelyben a sibe tudáselit munkásságát állítottam az előtérbe. Céлом az volt, hogy bemutassam: a történelmi tények és mítoszok miként táplálták már a kezdet kezdetén a sibe tudáselit „nemzetépítési” politikáját, egyszersmind megteremtve ezzel önazonosságuk legfőbb feltételét – *múltjuk és jelenük* egymásba fonódását. Ahogyan ismertettem, az első dokumentált kapcsolatfelvételekre már 1956-ban sor került. Majd három évvel később, 1959-ben, Liaoning tartomány tartományi székhelyére, a mai Shenyang városba érkezett az a két, a Chabucha'er Sibe Autonóm Járásban született és nevelkedett káder, akiket a Kínai Kommunista Párt jelölt és képzett ki arra a feladatra, hogy megírják a sibe nemzetiség rövid történetét. Ők ketten – Ji Qing és Xiao Fu – lettek a sibe történelem „hivatalos történetírói”, akiknek köszönhetően lépésről-lépésre (re)konstruálódott a sibe történelem, és ezzel párhuzamosan a sibék rég elfeledett közös múltja. A (re)konstruálás folyamata egyrészt a nemzetségeken belül áthagyományozott történetek és az ősokról őrzött tárgyi tudás hordozóinak – a családfáknak – felgyűjtése mentén folyt. Másrészt egy olyan templom történetének a feltárásán és e templom kertjében őrzött sztélé szövegének értelmezésén keresztül, amelyben a sibe tudáselit formálódó csoportja a sibe etnikus öntudat régmúltban való meglétének bizonyosságát látta. Ez az 1707-ben épített templom az írott történeti forrásokban Taiping templom néven került feljegyzésre. A shenyangi sibék között azonban bizonyíthatóan már az 1900-as évek elején élt az abba vetett hit, hogy a Taiping templom a Sibe Ősök Temploma is egyben. Valójában e templom története a sibék rövid történetének első, hivatalos verziójában még nem kapott nagy hangsúlyt – éppen úgy, ahogyan a Nagy Nyugatra Telepítés sem. E tekintetben változás csak a Nagy Proletár Kulturális Forradalmat követően állt be, köszönhetően a sibe tudáselit egyik kiemelkedő személyiségének, Han Qikunnak a „hivatalos történetírókkal” való mind intenzívebb együttműködésének. Ezt a kört bővítette a Nagy Proletár Kulturális Forradalom után a „tudományos történetírók” – Wu Yuanfeng és Zhao Zhiqiang – bekapcsolódása azokba a törekvésekbe, amelyek a Sibe Ősök Templomának meglétét igyekeztek bizonyítani. Értekezésem második fejezetének középpontjába azt a folyamatot állítottam, ahogyan – elsődlegesen e fenti „ötös csoport” munkássága nyomán – a Sibe Ősök Templomának létebe vetett hit lassanként felülírta a Taiping templomról szóló történeti forrásmunkákat. Mintha csak az egyik templom a másik árnyékából formálódott volna. A kérdést azonban,

hogy a szóban forgó templom a sibe tudáselit múlt-konstruáló tevékenysége mentén hogyan vált a *nemzetiségi ősök* oltárának hordozójává, és egyben a Nagy Nyugatra Telepítés eszméjének *első pilléreként* a mártírium tárgyi tanújává, egyelőre nyitva hagytam; (7) munkám harmadik számozott fejezetének elején ismét visszatértem az 1950-es évekbe, a sibe tudáselit megformálódásának kezdeti lépéseire, hogy egy „családfa-egyesítő” történeten keresztül demonstrálhassam a nemzetépítési törekvések személyes emlékezésben rejlő erejét. Ezt tükrözi az adott fejezet címe is: „*Nincsen nemzet történelem nélkül, nincsen család családfa nélkül*”: Han Qikun „*családfa-egyesítő*” története és a sibe etnikus nacionalizmus személyes emlékezésben rejlő ereje. Han Qikun volt az a tanárember, akinek a keze nyomán formálódott *A shenyangi sibék krónikája* című, 1988-ban kiadott könyv is, amely a Taiping templomot végérvényesen és visszavonhatatlanul a Sibe Ősök Templomaként nevezte meg. Han Qikun ekkor már nagy hírnévnek örvendett a sibék körében. Hírnevét a nemzetségén belül őrzött családfáknak köszönhette, amelyeken – egészen az új évezred elejéig – először sikerült kimutatni egy egykoron egymástól elszakított nemzetség együvé tartozását. Han Qikun a történetet, amely – az ő szavaival élve – nemzetségének „családfa-egyesítését” mesélte el, a Nagy Proletár Kulturális Forradalmat követően papírra is vetette, története pedig meglehetősen nagy hatást gyakorolt a sibék egymástól elszakított két nagy csoportjának nemzetségeire. Bár közvetlen módon nem bizonyítható, de Han Qikun „családfa-egyesítő” történetének nagy szerepe lehetett abban is, hogy számos, északkeleten élő, de hivatalosan a *hanok* vagy a mandzsuk közé sorolt nemzetséget a saját, sibe „gyökereihez” való visszatérésre sarkalljon. Értekezésem harmadik fejezetében visszatértem hát a családfák, mint az ősökről őrzött tudás tárgyi hordozóinak kérdéséhez, de ezúttal más szemszögből, a sibe tudáselit szemszögéből vizsgáltam meg azt. Han Qikun „családfa-egyesítő” történetének kapcsán tettem fel továbbá a kérdést, hogy az vajon miért szolgálta leginkább a sibe tudáselit etnikus nacionalista törekvéseit: azért, mert jelképezte, hogy *lehetséges* az egymástól elszakított nemzetségi ágak egyesítése vagy azért, mert hangsúlyozta a nyugatra telepítés politikai mártíriumának erejét? E kérdés felvetésével egyszerre jeleztem azt is, hogy Han Qikun „családfa-egyesítő” történetére a Nagy Nyugatra Telepítés mártíriumi eszméjének *második pilléreként* tekintek;

(8) a munkámban megkezdett és szándékosan elvarratlanul hagyott szálakat munkám negyedik, egyben utolsó fejezetében vezettem tovább, a fejezetet ott kezdve meg, ahol az előzőeket abbahagytam. Az 1950-es években kibontakozó sibe etnikus nacionalista törekvések ugyanis a Nagy Proletár Kulturális Forradalom miatt megtorpanni látszottak.

Éppen úgy, mint a Kínai Kommunista Párt azon nemzetépítési törekvései, amelyek egy új, egységesített soknemzetiségű állam felépítését tűzték ki célul: az etnikus klasszifikációs programot és azzal együtt a nemzet történelmének megírását a Nagy Proletár Kulturális Forradalom idejére felfüggesztették. Ám az 1980-as években, a kulturális rehabilitáció jegyében új korszak vette kezdetét. Az akkortól egymást váltó politikai-hatalmi vezetők igyekeztek az 1950-ben megkezdett úton továbbhaladni, és propagandájukban minden erejükkel egy olyan nemzeti egység megerősítését hirdették, amelyen belül Kína nemzeti kisebbségei – etnikus hovatarozásuktól függetlenül – valamennyien a kínai nemzet nagy családjának tagjai. Ugyanakkor a politikai vezetőség felismerte, hogy törekvéseik – paradox módon – a nemzetiségi öntudat megerősödését vonták maguk után, ezért az ideológiai fogalomhasználatban ettől kezdve a patriotizmus hivatott a nemzeti összetartozás kifejezésére. A sibe tudáselitnek is ehhez az új, politikai-hatalmi elit által szabta feltételhez kellett igazodnia, hogy a Nagy Proletár Kulturális Forradalom után új erőre kapott törekvéseit a Kínai Kommunista Párt legitimálja. Ez az a folyamat, amit munkámban „hazaszerető fordulatként” neveztem meg. Innen ered az adott fejezet címe is: *Metamorfózis a patriotizmus jegyében: a Nyugatra Telepítés Ünnepe és a sibék politikai mártíriuma*. E hazaszerető fordulat feltárásának legkiválóbb forrásai a sibék „hivatalos történetét” ismertető könyvek egymást követő újrakiadásai. Ezeket átvizsgálva tisztán nyomon követhető az a folyamat, ahogyan a Nagy Nyugatra Telepítés a politikai mártírium jegyében a sibék hazáért hozott áldozatának bizonyosságává lesz. Az adott könyvek tartalmát pedig összevetve a sibe tudáselit közreműködésének köszönhetően napvilágot látott kiadványokkal, az is nyilvánvalóvá válik, hogy a sibe etnikus nacionalizmus csupán részben, vagy inkább *látszólag* szolgálta a Kínai Kommunista Párt által propagált „intézményesített kisebbségi identitás” megformálását. Valójában a sibe tudáselit tevékenysége a sibe nemzeti identitástudat egy olyan sajátos értelmezését hívta életre, amelynek tekintetében a legfőbb identitásformáló erő az ősről őrzött tudás maradt. Mindezt a sibék nemzeti ünnepének történetén keresztül igyekeztem feltárni, bemutatva, hogy milyen szerepet játszott a Nagy Nyugatra Telepítés mártíriumként való értelmezésének gondolata a sibék hazaszeretetének bizonyításában. Hiszen ez volt a feltétele annak, hogy a Sibe Ősök Temploma fizikai valóságában is felépülhessen, ennek következményeként kaphatott szárnyra Han Qikun „családfa-egyesítő” története, és ennek köszönhetően „éledhetett újjá” a Nagy Nyugatra Telepítés Ünnepe hagyománya, amely a mártíriumi eszme *harmadik pillérének* is tekinthető. E folyamatot pedig, átvezetve a jelenbe, munkám negyedik fejezetének második részében zártam le – az ünnep két olyan

kiemelt eseményének tárgyalásán keresztül, amelyek visszavezetnek nemcsak kutatásaim kiinduló pontjához, hanem a sibe etnikus nacionalista törekvéseket tápláló és azoknak határt szabó „keretfeltételek” tárgyalásához is;

(9) értekezésem záró tanulmányát, a *Befejezést* az összefoglalásra tett kísérletem adta;

(10) az *Utószóban* azokról a kérdésekről szóltam, amelyek értekezésem lezárása kapcsán foglalkoztattak;

(11) az értekezéshez csatolt táblázatokat, a „családfa-egyesítő” történet fénymásolatát stb. a *Mellékleten* belül rendszereztem;

(12) az értekezésben közölt ábrák forrásait az *Ábrák jegyzékében* hivatkoztam le;

(13) az értekezésben hivatkozott irodalmat a *Bibliográfiában* vettem számba;

(14) értekezésemet Név- és tárgymutatóval egészítettem ki.

ÖSSZEGZÉS

A sibe történelem újragondolásának háttérében tehát az az ideológiai-fogalomhasználati fordulat áll, ami Kína nemzeti kisebbségeitől a hazaszerető érzület bizonyítását követelte meg. A hazaszeretet felmutatására a sibék egymástól elszakított csoportjai számtalan példát tudtak (volna) felhozni. A sibe tudáselit, törekvéseinek érvényre juttatásához, mégis csupán egyetlen eseményt állított a középpontba. Azt, ami a sibék egymástól elszakított két nagy csoportját egyformán érintette : a Nagy Nyugatra Telepítést.

A sibe tudáselit azonban a Nagy Nyugatra Telepítést nem önmagában vett történelmi tényként hangsúlyozta, aminek következményeképp a sibék ma olyannyira eltérő nyelvészeti és kulturális vonásokat öltöttek magukra. A hazaszeretet bizonyítása nemes eszmék felmutatását követelte meg. A sibe tudáselit ezt a nemes eszmét a Nagy Nyugatra Telepítés *mártíriumi* felfogásában, az „áldozatvállalás” gondolatában vélte leginkább érzékelhetővé tenni. Még akkor is, ha ez az „áldozatvállalás” egykor más hatalom más vezetőit szolgálta.

Akárhogyan is legyen, a Nagy Nyugatra Telepítés mártíriumi gondolata alkalmas volt arra, hogy a sibe tudáselit etnikus nacionalista törekvéseit és az azok nyomán megfogalmazott követeléseket legitimálja. Maga a Nagy Nyugatra Telepítés eszméje, mint egy mártíriumi eszme, három pillérre támaszkodott: egy, az ősökre és rajtuk keresztül a múltra vonatkozó emlékezést tápláló narratívára; a Nagy Nyugatra Telepítés tárgyi

tanújává megtett Sibe Ősök Templomára; a Nyugatra Telepítés Ünnepe. E három pillérre épülve tudta a sibe tudáselit a Nagy Nyugatra Telepítés eseményét a mártírium köntösébe bújtatni, és az egymástól elszakított csoportok homogenizálásának, egységes „nemzetté” való kovácsolásának érdekében hangsúlyozni: az „áldozatvállalás” legfőbb bizonyítéka az, hogy az egymástól elszakított két nagy csoport kultúrája különbözővé vált egymástól.

Így az áttelepített csoportok körében áthagyományozódott kulturális értékek nem *közvetlen*, hanem *közvetett* módon, a mártírium gondolatának hangsúlyozása révén álltak a sibe etnikus nacionalista törekvések szolgálatába. A kulturális értékek felmutatása önmagában véve ugyanis nem lett volna elegendő a sibe nemzettudat életre hívásához: hangsúlyozásuk csak növelte volna az egymástól elszakított sibék csoportjai közti különbségeket – holott a nemzeti egység megformálása éppen az „idebent” uralkodó különbségek eltussolását (v.ö. Assmann 1999: 41) követelte meg.

E gondolatok vezettek el a sibe etnikus nacionalizmus természetének megértéséhez is. Annak felismeréséhez, hogy a Nagy Nyugatra Telepítés – mártíriumi eszmeként – nem csupán a kínai nemzeti egységbe való illeszkedést szolgálta. Legalább ilyen fontos célja volt, hogy általa a sibe tudáselit megfogalmazhassa a saját elképzelését a sibe nemzeti identitásról.

Végző elemzésben tehát a Nagy Nyugatra Telepítés nem más, mint a „mártírium homályából megidézett ősök mítosza”. Mert, bár történelmi valósága megkérdőjelezhetetlen tény, mégsem önmagában és önmagáért létező valóság: mártíriumi mivoltában szétválaszthatatlanul ötvözi a történelmet a mítosszal. Az a múlt pedig, amely ekképpen „megalapozó történetté” szilárdul és „bensővé” válik, attól függetlenül mítosszá lesz, hogy koholt-e vagy tényszerű (Assmann 1999: 76).

A Nagy Nyugatra Telepítés tehát a történelem mítoszba fordulásának példája. E mítosz ereje pedig abban rejlik, amiben minden mítosszá lett történelem ereje: értelemtelinek láttatja a jelent, és egyben „kontrasztot is vet” annak. A mítosszá lett történelem így tudja a csoportok önelképzelését alakítani, egyszersmind a cselekvések vezérfonalául is szolgálva (v.ö. Assmann 1999: 79-80). Hozzáteszem: egy olyan „képzelt közösségben”, amelyet az élők és a „mártírium homályából megidézett ősök” közösen alkotnak.

A TÉZISFÜZETBEN HIVATKOZOTT IRODALOM

ASSMANN, Jan

1999 *A Kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban.* Budapest, Atlantisz.

GLADNEY, Dru C.

1988 Clashed Civilizations? Muslim and Chinese Identities in the PRC. In Gladney, Dru C. (szerk.): *Making Majorities. Constituting the Nation in Japan, Korea, China, Malaysia, Fiji, Turkey and the United States.* Stanford, California, Stanford University Press.106-131.

Guowuyuan Diliuci Quanguo Renkou Pucha Bangongshi – Guojia Tongji Ju Renkou he Jiuye Tongji Si

2011 *2010 nian diliuci quanguo renkou pucha zhuyao shuju 2010 [Major Figures on 2010 Population Census of China].* Beijing, Zhongguo Tongji Chubanshe.

HAN Qikun

2004 Hashihuli jiazu wanli xunqin ji [Feljegyzések a Hashihuli nemzetség rokonságának tízezer lit átívelő felkutatásáról]. In Han Qikun (szerk.): *Xibozu wenxuan [Sibe antológia].* 11-20.

HAO Shiyuan

2011 *Zhongguo Gongchandang zenyang jie jue minzu wenti [How the Chinese Communist Party Manages the Ethno-national Issues].* Jiangxi, Jiangxi Renmin Chubanshe.

MULLANEY, Thomas S.

2011 *Coming to Terms with the Nation. Ethnic Classification in Modern China.* Berkeley, Los Angeles, London, University of California Press.

NA Qiming – HAN Qikun (szerk.)

2010 *Zhongguo xiboren [A kínai sibe emberek].* Shenyang, Liaoning Minzu Chubanshe.

REES, Helen

2000 *Echoes of History. Naxi Music in Modern China.* Oxford, New York, Oxford University Press.

Shenyang Shi Minwei Minzu Zhi Bianzuan Bangongshi (szerk.)

1988 *Shenyang xibozu zhi* [A shenyangi sibék krónikája]. Shenyang, Liaoning Minzu Chubanshe.

TONG Jingfei – BAI Changyou – BA Qinglin

2010 *Tan gu lun jin hua xibo* [A sibék múltjának és jelenének megvitatása]. [Changchun], Jilin Sheng Minsu Xuehui Xibozu Yiyao Wenhua Yichan Yanjiu Zhongxin, Jilin Sheng Changchun Shi Tong Shi Rendetang Xibozu Yiyao Wenhua Yanjiusuo.

VÁMOS Péter

2009 A társadalmi, etnikai, vallási feszültségek és a korrupció kezelése Kínában. In Inotai András – Juhász Ottó (szerk.): *Stratégiai kutatások: A változó Kína – I. Kína politikai, társadalmi fejlődésének jelene és jövője*. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Világgazdasági Kutatóintézet – Miniszterelnöki Hivatal. 32-84.

WU Shimin (szerk.)

2006 *Zhongguo minzu lilun xinbian* [Újrakiadás a kínai etnikus teóriáról]. Beijing, Zhongyang Minzu Daxue Chubanshe.

WU Yuanfeng – ZHAO Zhiqiang (szerk.)

2008 Xibozu xiqian gaishu [Nagy vonalakban a sibe nemzetiség nyugatra telepítéséről]. In Wu Yuanfeng – Zhao Zhiqiang (szerk.): *Xibozu lishi tanjiu* [A sibe nemzetiség történelmének vizsgálata]. Shenyang, Liaoning Minzu Chubanshe. 58-72.

„Xibozu Jianshi” Bianxiezu

1986 *Xibozu jianshi* [A sibe nemzetiség rövid története]. Beijing, Minzu Chubanshe.

„Xibozu Jianshi” Bianxiezu – „Xibozu Jianshi” Xiudingben Bianxiezu

2008 *Xibozu jianshi* [A sibe nemzetiség rövid története]. Beijing, Minzu Chubanshe.

YANG Kuifu (szerk.)

1995 *Zhongguo shaoshu minzu renkou* [A kínai nemzeti kisebbségek lélekszáma]. Beijing, Zhongguo Renkou Chubanshe.

YANG Yixing – ZHANG Tianlu – XIONG Yu

1988 *Zhongguo shaohu minzu renkou yanjiu* [A kínai nemzeti kisebbségek lélekszámának vizsgálata]. Beijing, Minzu Chubanshe.

ZHAO Zhiqiang – WU Yuanfeng:

2008 Shenyang Xibo Jia Miao kaocha ji [Feljegyzések a shenyangi Sibe Ősök Templomának vizsgálatáról]. In Wu Yuanfeng – Zhao Zhiqiang (szerk.): *Xibozu lishi tanjiu [A sibe nemzetiség történelmének vizsgálata]*. Shenyang, Liaoning Minzu Chubanshe. 174 – 180.

Zhongguo Diyi Lishi Dang'anguan (ford.)

1989 *Xibozu dang'an shiliao [A sibe nemzetiség történeti irattári anyagai]*. *Shangce [Első kötet]*. Shenyang, Liaoning Minzu Chubanshe.

Zhongguo Kexueyuan Minzu Yanjiusuo – Xinjiang Shaoshu Minzu Shehui Lishi Diaocha Zubian

1963 *Xibozu jian shi jian zhi hebian [Összefoglaló a sibe nemzetiség rövid történetéről és krónikájáról]*. Beijing, Zhongguo Kexueyuan Minzu Yanjiusuo.

TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉGEK

I. PUBLIKÁCIÓK

- 2009 A sibék vallási hagyománya – Isanju mama alakja Nara Elsi sámán tudományának tükrében. In: *Keréknyomok*. Budapest: A Tan kapuja Buddhista Főiskola. 2009/nyár, 5. szám. pp 75–89
- 2011 „Mint hullámok a Jangcén...” A Nyugatra Költözés Ünnepe a sibe nemzetiség körében. In: Szappanyos Melinda (szerk.): *9. Országos Interdiszciplináris Grastyán Konferencia előadásai*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem – Grastyán Endre Szakkolégium, 2011. pp 369–376
- 2012 „Össznemzeti sámán-erő”. Sámánok a kínai nemzet szolgálatában? In: Landgraf Ildikó – Nagy Zoltán (szerk.): *Az elkerülhetetlen. Vallásantropológiai tanulmányok Vargyas Gábor tiszteletére*. [Pécs–Budapest]: PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék – MTA BTK Néprajztudományi Intézet – L'Harmattan – Könyvpont, 2012. pp 155-166

- 2013 Sárközi Ildikó Gyöngyvér – Somfai Kara Dávid: Legitimization of the Shamanic Calling Among the Sibe. *Shaman* 2013. Vol. 21. Nos. 1-2. pp 67-78.
Guo Shuyun: The History of Research on Shamanism in China from 1930 to 2010. *Shaman* 2013. Vol. 21. Nos. 1-2. pp 135-161. [Fordítás. A fordítást ellenőrizte: Daniel A. Kister és Kay Larson.]

II. TUDOMÁNYOS ELŐADÁSOK ÉS KONFERENCIÁK

- 2011 9. Országos Interdiszciplináris Grastyán Konferencia
Az előadás címe: „Mint hullámok a Jangcén...” A Nyugatra Költözés Ünnepe a sibe nemzetiség körében.
A konferencia nyelve: magyar
- 2012 Xinjiangi Tanárképző Egyetem Történeti és Etnológiai Intézet Szociál- és Kulturális Antropológia Kutatóintézete
Az előadás címe: A magyarországi antropológia áttekintő története
Az előadás nyelve: kínai

Daliani Nemzetiségi Intézet Északkeleti Nemzeti Kisebbségek Történeti és Kulturális Kutatóközpont
Az előadás címe: A magyarországi antropológia jeles képviselői
Az előadás nyelve: kínai
- 2013 Szegedi Tudományegyetem, Altajisztikai Tanszék
Az előadás címe: Emlékezés és felejtés mezsgyéjén. A sibe nemzetiség múltjáról és jelenéről mandzsu nyelvű családfáik tükrében
Az előadás nyelve: magyar

Eötvös Lóránd Tudományegyetem – Szibéria, Mongólia, Mandzsúria. Emlékezés Uray-Kóhalmi Katalin tiszteletére
Az előadás címe: Emlékekről és emlékezetről a sibe nemzetiség mandzsu nyelvű családfái nyomán.
Az előadás nyelve: magyar

Néprajzi Múzeum, Magyar Néprajzi Társaság Etnológia Szakosztály

Az előadás címe: Sodródó nemzet-ágak. Családfák szerepe a sibe nemzetépítési törekvésekben.

Az előadás nyelve: magyar

Egyén és politikai gyakorlat. Országos Doktorandusz Konferencia, Pécs.

Az előadás címe: Az oroszlán álma. Egyéni és állami érdekek nemzetformáló erejéről egy sibe nemzetiségű családfa-író tevékenységének példáján.

A konferencia nyelve: magyar

2014 Fiatal Sinológusok Tapasztalatcsere Program 2014

Részvétel a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Központ Néprajztudományi Intézete jelölésének köszönhetően

III. ÖSZTÖNDÍJAK

2005-2006

Pekingi Nyelvi-és Kulturális Egyetem, Kína – Részképzés a Magyar Ösztöndíj Bizottság és a Kínai Népköztársaság támogatásával

2010. szeptember – 2010. december

Pekingi Központi Nemzetiségi Egyetem, Központi Nemzetiségi Egyetem Nemzeti Kisebbségek Régi Nyomtatványainak Kutatóintézete, Kína – A Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj támogatásával

2013. május – 2013. október

Chabucha'er Sibe Autonóm Járási Kulturális Központ, Kína – Szakmai gyakorlat a Campus Hungary Program támogatásával

2014. január – 2014. július

Ili Tanárképző Főiskola Kínai Sibe Nyelvi és Kulturális Kutatóközpont, Kína – Féléves kutatóút a Campus Hungary Program támogatásával

IV. TUDOMÁNYOS KUTATÁSOK NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS KERETÉBEN

2011. november – 2012. május

Xinjiangi Tanárképző Egyetem Történeti és Etnológiai Intézet Szociál- és Kulturális Antropológia Kutatóintézete, Kína – Társkutató

2012. május – 2013. január

Daliani Nemzetiségi Intézet Északkeleti Nemzeti Kisebbségek Történeti és Kulturális Kutatóközpont, Kína – Társkutató

2013. május – 2013. október

Chabucha'er Sibe Autonóm Járási Kulturális Központ, Kína – Társkutató

2014-

Ili Tanárképző Főiskola Kínai Sibe Nyelvi és Kulturális Kutatóközpont, Kína – Társkutató